

RICHARD
DAWKINS

FANTEZIA
ZBORULUI

SFIDAREA GRAVITAȚIEI
PRIN MODELARE & EVOLUȚIE

ILUSTRAȚII DE
JANA LENZOVÁ

CAPITOLUL 1

VISÂND LA ZBOR

Visezi uneori că zbori ca o pasăre? Eu, da; și îmi place la nebunie! Planez ușor pe deasupra copacilor, avântându-mă în aer și lansându-mă în picaj, explorând cea de-a treia dimensiune. Jocurile pe calculator și dispozitivele pentru realitate virtuală ne fac să ne avântăm pe aripile imaginației, care ne poartă prin spații magice, de basm. Dar nu e ceva real. Nici nu e de mirare că unele dintre cele mai luminate minți din trecut, ca Leonardo da Vinci, și nu numai, au visat să se alăture păsărilor în zborul lor, proiectând astfel mașinării care să le ajute să facă acest lucru. Vom discuta mai târziu și despre unele dintre aceste modele din vechime care nu au funcționat, majoritatea dintre ele neavând cum să funcționeze, și totuși fără să distrugă visul.

Fantezia zborului este, după cum pe bună dreptate te-ai aștepta să fie, o carte despre zbor: despre multitudinea modalităților prin care oamenii au sfidat gravitația de-a lungul sutelor, respectiv milioanele de ani. Însă cartea mai cuprinde și gânduri rătăcitoare și idei care și-au luat zborul, visând la... zbor. Astfel de digresiuni vor fi marcate de caractere mai mici, deseori începând cu „apropo...” scris cu litere îngroșate.

Ca să începem în culmea fanteziei, un sondaj din 2011 realizat de Associated Press susține că 77% dintre americani cred în îngeri. Musulmanii sunt obligați să creadă în ei. Conform credinței lor, romano-catolicii cred că de fiecare dintre noi se îngrijește un înger păzitor. Asta ar presupune o mulțime de aripi care fâlfâie nevăzute și neauzite peste tot în jurul nostru. Potrivit poveștilor din *O mie și una de nopți*, dacă te urcai pe un covor magic, nu trebuia decât să te gândești la o destinație ca să fii purtat într-o clipită acolo. Miticul rege Solomon avea un covor strălucitor din mătase pe care încăpeau ușor 40 000 dintre oamenii lui. De pe covor le putea porunci vânturilor, care îl purtau oriunde ar fi dorit. O legendă greacă ne povestește cum Pegas, magnificul cal alb înaripat, îl purta în spate pe eroul Belerofon, pornit în misiunea uciderii Himerei. Musulmanii cred că profetul Mahomed a plecat „într-o călătorie de-o noapte“ pe un cal înaripat. A zburat de la Mecca la Ierusalim călare pe Buraq, o creatură asemenea unui cal cu aripi și de obicei portretizat ca având chip de om, la fel ca centaurii din miturile grecești. De o „călătorie de-o noapte“ avem aproape toți parte în visele noastre, iar unele dintre ele, printre care se numără și cele în care zburăm, sunt cel puțin la fel de ciudate ca a lui Mahomed.

Legendarul Icar din mitologia greacă și-a făcut aripi din pene și ceară, pe care și le-a lipit de brațe. Împins de orgoliu, a zburat prea aproape de soare. Ceara s-a topit, iar el s-a prăbușit și a murit. Un avertisment frumos de a nu încerca să te întreci pe tine însuși, deși, în realitate, pe măsură ce s-ar fi apropiat de soare, aerul ar fi devenit mai rece, nu mai cald, desigur.

„MÂNDRIA MERGE ÎNAINTEA PIEIRII
ȘI TRUFIA MERGE ÎNAINTEA CĂDERII.“

Icar a zburat prea aproape de soare, s-a prăbușit și a murit.

CONAN DOYLE CREDEA ÎN ZÂNE
*Nici Sherlock Holmes, nici profesorul Challenger
n-ar fi picat în plasa în care a picat creatorul lor.
Și totuși ce scriitor minunat!*

Se credea că vrăjitoarele zboară prin aer pe măturile lor și că Harry Potter li s-a alăturat de curând. Moș Crăciun și renii săi zburau cu repeziciune de la un horn la altul, sfidând înaltul cerului și ninsorile lui decembrie. Guru pierduți în meditație și fachirii pretind că plutesc deasupra pământului în poziția lotusului. Levitația este un mit suficient de popular încât să inspire aproape la fel de multe caricaturi pe câte sunt glumele despre insule pustii. Preferata mea, deloc surprinzător, este una publicată în *The New Yorker*. Un trecător își ridică ochii spre o ușă aflată foarte sus. Pe ea scrie: „Societatea națională a levitației“.

Sir Arthur Conan Doyle l-a creat pe raționalul criminalist Sherlock Holmes, unul dintre primii detectivi din ficțiune. Un alt personaj al lui Doyle a fost formidabilul profesor Challenger, un om de știință extrem de rațional. Evident, Doyle îi admira pe amândoi, și totuși s-a lăsat păcălit de un truc copilăresc care i-ar fi făcut pe cei doi eroi ai săi să ridice din sprânceană. Și spun copilăresc la propriu, fiindcă a fost înșelat de doi copii zburdalnici care au falsificat câteva fotografii, înfățișând „zâne“ înaripate. Două verișoare, Elsie Wright și Frances Griffiths, au decupat câteva poze cu zâne dintr-o carte, le-au lipit pe un carton, le-au agățat prin grădină și s-au fotografiat lângă ele. Doyle a fost doar cel mai faimos dintre mulți alții care au fost păcăliți de celebra farsă numită „Zânele din Cottingley“. Ba chiar a scris și o carte despre asta, *The Coming of the Fairies*, afirmându-și cu tărie credința nestrămutată în acele mici făpturi înaripate care zburătăcesc ca fluturii din floare în floare.

Irascibilul profesor Challenger ar fi râs în hohote la următoarele întrebări: „Din ce strămoși să fi evoluat zânele? Oare tot din maimuțe, dar independent de omul obișnuit? Care să fie originea evolutivă a aripilor lor?”

Doyle însuși, în calitate de doctor care știa ceva anatomie, ar fi trebuit să se întrebe dacă aripile zânelor au evoluat ca proeminențe din omoplați, din coaste sau din ceva cu totul nou. Pentru noi, astăzi se vede de la o poștă că acele fotografii sunt trucate. Dar ca să fim dreپți, pe vremea lui Sir Arthur nu exista Photoshop, iar credința populară era că „aparatele de fotografiat nu mint”. Noi, cei din generația care se pricepe la internet, știm că fotografiile pot fi cu ușurință trucate. Verișoarele „Cottingley” au fost, în cele din urmă, nevoite să-și recunoască farsa, dar nu înainte să împlinească șaptezeci de ani, iar Conan Doyle să fi murit de mult.

Visul continuă. El ne face imaginația să se avânte în fiecare zi în care navigăm pe internet. Pe când taster aceste cuvinte, în Anglia, ele „zboară” în Cloud, gata să aterizeze într-un computer din America. Pot să accesez o imagine a lumii și să „zbor” virtual din Oxford până în Australia, privind în „jos” la munții Alpi și Himalaya în drumul meu. Nu știu dacă mașinăriile antigravitație

vor deveni vreodată o realitate. Mă îndoiesc, așa că nu voi mai pomeni de această posibilitate. Fără să se depărteze de la adevărurile științifice, cartea de față îți dezvăluie modalități în care gravitația poate fi îmblânzită, dar nu într-un total supusă.

Cum au reușit oamenii, cu tehnologia lor, și alte animale, cu biologia lor, să rezolve problema ridicatului de la sol scăpând, fie și numai temporar sau parțial, de tirania gravitației? Însă înainte de toate, trebuie să ne întrebăm de ce le-a fost animalelor mai bine să se înalțe în aer. La ce e bun zborul în lumea naturii?

POEZIA ZBORULUI ȘTIINȚA EVOLUȚIEI

Ai visat vreodată că zbori? Ți-ai imaginat cum ar fi să plutești ca o pasăre pe cuprinsul cerului? Îți lași mintea să rătăcească prin spații magice, necunoscute?

Atunci această carte e pentru tine.

În *Fantezia zborului*, Richard Dawkins explică felul în care natura și oamenii au învățat să învingă forța gravitației și să se înalțe în zbor: de la legendarul Icar la splendida specie *Argentavis magnificens*, din păcate dispărută, de la frații Wright și Boeing 747 la libelula *Tinkerbella nana* și șoimul-călător. Dar cartea e în același timp despre avântul minții, despre evadarea din banal, prin știință și imaginație. Cu ilustrațiile ei superbe și fascinante, reprezintă o colaborare unică între unul dintre cei mai mari oameni de știință și o artistă talentată.

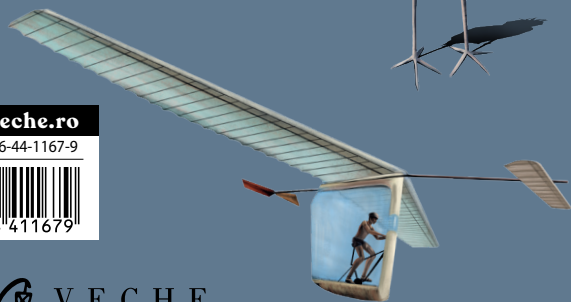
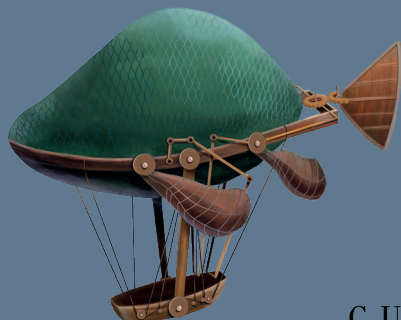

„Dawkins a fost întotdeauna extraordinar de convingător. Noutatea aici este că scrie cu un farmec și o căldură incredibile.“

THE SUNDAY TIMES

„Unul dintre cei mai mari scriitori de nonficțiune din zilele noastre.“

STEVEN PINKER

curteaveche.ro

ISBN 978-606-44-1167-9

9 786064 411679

CURTEA VECHE

ILUSTRAȚII © JANA LENZOVÁ